

Игњатије ЗЛОКОВИЋ

ПРОФ. ВИЦКО ТРИПКОВИЋ (поводом 100-годишњице рођења)

Успомена на школовање прати људе кроз читав живот. Оне су највише везане за наставнике. Мишљење о поједином од њих, које смо понијели из школских клупа, остало нам је непромијењено и када смо га провјеравали у зрелијим годинама. А бити наставник у Которској гимназији није било лако. До године 1918. Котор је био аустријски погранични град и тврђавско средиште према Црној Гори. Которску гимназију радо су похађали ученици из Црне Горе чије су везе са Котором биле врло живе и онда када су их раздвајале државне границе. У овој гимназији црногорски и бокелски омладинци расли су у заједничким идеалима и снажили се за нова прегнућа која су налазила међу њима своје идеологе и учеснике од другог кривошијског устанка (1882) па на овамо. Први устанак из 1869. год., а упоредо с њим наша борба на Приморју за одбрану народних права коју је започео Стеван Митров Љубиша, имала је у Которској гимназији неустрашиве присташе. Много би се могло рећи о дивним примјерима јунаштва, патриотизма и самопријегора које су показали многи њени ученици у балканском и I и II свјетском рату.

У последњим и најбурнијим годинама овог раздобља год. 1908. дошао је за професора Которске гимназије Вицко Трипковић, који је као родољуб, наставник и књижевник заслужио да му се име не заборави. Рођен је у Доброти 30. октобра 1870. године од оца Мата и мајке Марије рођене Минготи из Херцег-Новога. Потиче из познате породице која је дала Боки многе заслужне поморце који су часно носили по свијету име свог завичаја. И Вицку је било намијењено поморско звање, али у овом добу судбина бокелских једрењака била је запечаћена. Наши поморци почињу школовати своје синове по гимназијама и високим школама. На то се одлучују тешка срца, јер су као свјесни родољуби више вољели да им синови једу тврди морнарски крух „са девет

кора" него да уживају „благодети" њесаревих чиновника. У таквим приликама када је поморска привреда Боке нагло опадала, растао је Вицко Трипковић. Све ове прилике јако су утицале на формирање његовог духа и карактера. Борбен, неустрашив, непомирљив и пркосан као да је од школских клупа до смрти тражио кривца за привредну декаденцу свог завичаја. Гимназију је учио у Сплиту, а завршио у Котору. Филозофски факултет студирао је у Загребу а дипломирао у Бечу, гдје се оспособио за професора математике, физике и гимнастике. Године 1892. постављен је за суплента у Сплитској гимназији. Али његова слободољубива природа тешко се мирила регулама бирократске Аустрије. Године 1894. мора да напусти Сплит и иде у Трговачку школу у Травник, гдје остаје годину дана, па прелази у Гимназију у Сарајево. Године 1897. премјештен је у Мостарску гимназију. У мостарској средини гдје је успјешно дјеловала књижевна група окупљена око Ђоровића, Шантића и Дучића, тзв. „књижевног тролита", и Трипковић би био нашао свој мир, али ни овдје није могао дуго. Његов млађи колега проф. Стеван Жакула, четрдесет година послје тога, пише: „Прилике у мостарској гимназији биле су тада у малом исте као и у гимназији сарајевској. Подјеленост вјерска и национална врло изразита. Сем катихете Јована Протића, једини Србин наставник био је у то доба Вицко Трипковић, али је и он наскоро морао да оде из Мостара у своју Боку баш ради тих политичких прилика и нетрпељивости".

Послије изгона из Мостара, тешком муком је добио мјесто у Гимназији у Дубровнику 1889. године гдје је остао до 1906. Затим је двије године био у Гимназији у Задру. Године 1908. је премјештен у Котор гдје остаје до свог пензионисања 1924. год. с прекидом од три ратне године (1914-17) када Которска гимназија није радила, а он је био додијелен на рад Гимназији у Сплиту. Од 1921-1924. године Трипковић је био директор Которске гимназије.

О Трипковићу као наставнику и педагогу још данас говоре неколико генерација његових ученика. Али ово што они говоре биће свакако много тачније и објективније од званичних оцјена његових претпостављених. Ученици воле у својим наставницима да гледају узоре људских врлина, надасве људе племените, карактерне и правичне, људе високе културе и солидне спреме. Све те лијепе особине посједовао је Вицко Трипковић. Он је био наставник од кога су се ђаци највише бојали, а кога су највише вољели и цијенили. Најчешће љутит и мрк, ријетко када насмијан и расположен, али ми смо знали да је његова мрка физиономија само танак слој који је скривао једну велику душу и племенито срце. Ми смо га у заносу младалачких година гледали као најбољег и најправичнијег од свих људи. Бољело нас је ако

му је била нанесена нека неправда, а импоновала нам је његова борбена природа за коју смо били увјерени да се никада никоме није понизила. Као риједак наставник кога сам у животу сре-тао, он је на школском часу давао све од себе. Предавао је ма-тематику, предмет о којег се ученици највише спотичу, но он није пуштао из пажње ни најслабијег ученика. Радио је са ци-јелим разредом и свакога присиљавао да најбудније прати тај рад. Резултат таквог његовог рада је био, да су ученици носили најсолидније знање из његовог предмета, а најмање слабих оцјена.

Први пут ми је Трипковић био наставник у II разреду, а то је била историјска 1912-13. година наших великих побједа и освете Косова. Почевши од првих побједа црногорске војске, скоро сваки дан нам је доносио неку радосну и узбудљиву новост. Зна-ли смо што мисле о свему томе наши професори, а нарочито Трип-ковић. Он је тих дана улазио у разред поноснији и достојанстве-нији, мило би нас прелетио очима и дуже задржао поглед на два празна мјеста у клупама гдје су сједали наши другови из Црне Горе који су пошли на ратиште.¹⁾ Али рад је одмах почињао, јер он ни минута није дангубио, али је зато згодним упадицама преко часа, које нико није умио љепше од њега, да нам расви-јетли неку ратну новост, или јуначке подвиге наших на ратишту.

Трипковић је и књижевник. Пише добрим стилем и темељ-ним познавањем језика. Његова књижевна дјела нијесмо у мо-гућности да изнесемо са дубљом критичком анализом, али нај-главније што о њима можемо рећи, је да она носе потпуно ње-гово лице и наличје. По једном његовом критичару „он је освајао наша млада срца својим родољубљем, својом добротом, својом смионом самосталношћу”.

Трипковић нема књижевних амбиција. Он пише јер то сма-тра за дужност као интелектуалац и син краја који баштини јаке културне традиције. Његово писање је протест против неправде и понижења која је Аустрија наносила Боки. Гдје год може по-миње бокелске устанке и правилно гледа њихове узроке. „Испред планинских страна чуо се подругљив повик устаника, а у При-морју ширио се шапатам, од уста до уста глас, да је чета што је неки дан добротским друмом прошла изгинула у горском кланцу више Горњег Ораховца”.

Јединствен иступ свих Бокела у устанку најљепше описује у приповјетци „Издајица”, гдје њеног главног јунака капетана Крста убија од Аустрије потплаћен Перо Радовић у чамцу кад га је превозио: „Устаници у Кривошијама ишчекиваху капетан

¹⁾ То су били Филип Бурић из околине Никшића и Радован Поповић из Цуца. Бурић је погинуо у борби, док се Поповић у прољеће 1913. године повратио у школу.

Крста, као озебао сунце. Понестало им новца, понестало заире, а наш им јунак носио паре и глас да ће им заира што прије при-спјети. Главна му пак задаћа била да их обавијести о погибији што им од Оравца пријети". Устанак је неповољно свршио. На другом мјесту каже: „Регрутације су се почеле спроводити. Бокељи се тешко мире војничком блузом. Прође година, прођу двије, а већ се на устанак заборавило. Тек старица мајка знала је сузу пролити кад јој сину викну: tauglich".²⁾ По години штампања ово је једна од његових првих приповједака.³⁾

Године 1903. и 1904. штампа у Дубровнику три мања дјела: *Из декаденце*⁴⁾ (албум слика), *Из Ренесансе*⁵⁾ и *Из Боке*⁶⁾ (неколико писама између албума слика „Из декаденце” и „Из Ренесансе,). Ово је Трипковић сматрао као свој најуспјелији књижевни рад који је називао „бокељском трилогијом”. То су заиста слике приморских мјеста Которског базена из посљедњих деценија прошлога вијека, које је писац низао онако као што је сам запазио или чуо од старијих. У декаденци једне добротске бродовласничке породице писац види привредну декаденцу цијеле Боке коју јој је донијела пропаст једрењака и измијењене политичке прилике с доласком аустријске управе.

У овом сплету књижевних слика најуспјелије су оне под насловом „Из Боке”. То су утисци које у облику писама пише из Боке млади Босанац, свршени правник, који први пут љетује у Боки, своје пријатељу Бокељу који га је овамо послао. У овом пријатељу, који је још негдје на студијама, није тешко назрети самог писца. Овдје су врло лијепи описи бокељског пејзажа, обичаји, свечаности и излети, као и карактеристике разних типова тадањег бокељског друштва. У „Ренесанси” видимо исту породицу из „Декаденце” која се подигла, али привремено, јер поред осталих недаћа она је оптерећена контовском титулом, а с њом наслијеђену умишљену величину и бахатост.

Послије 1904. године настало је у Трипковићевом писању затишје од двадесетак година. Од 1922. до 1926. године издао је „*Цртице о Боки Которској*”⁷⁾ и „*Мали вођ кроз Котор*”.⁸⁾ По на-

²⁾ tauglich — способан (за војну службу).

³⁾ Нажалост, за ову приповјетку нијесмо могли пронаћи гдје је штампана.

⁴⁾ Штампано у Сплиту 1903. године. Сплитска друштвена штампарија (G. Laghi).

⁵⁾ Као под 4.

⁶⁾ Штампарија А. Пасарића, Дубровник, 1904.

⁷⁾ За путнике кроз наш Боспор. Издање књижаре Јов. Секуловића, Херцег-Нови 1922. год., штампа Бокешке штампарије, Котор.

⁸⁾ С цртицом „О природним љепотама Боке”. Издавач Адолф Чекада, Котор, 1925, штампа Бокешке штампарије.

чину писања и композицији one су намијењене посјетиоцима Боке из разних југословенских крајева од којих је Бока била (до 1918) отргнута.

Трипковић неке књижевне радове потписује псеудонимом „Поднопољски“ узетим по локалитету у Доброти званом „Под дно поља“ гдје се налази његова кућа.

До краја живота без властите породице, умро је у Загребу, гдје је био отишао на лијечење — 24. децембра 1938. године. Привремено је био сахрањен на Мирогоју,⁹⁾ касније је пренесен у Доброту и сахрањен у гробницу својих предака код цркве св. Стасије.

⁹⁾ Антон Милошевић, Проф. Вицко Трипковић (некролог), „Глас Боке“, Котор, 6. I 1939.

За овај рад помогли су ми подацима и напоменама Монс. Градија Ивановић и кап. Тихомир Дабиновић из Доброте, добри познаваоци живота и рада Вицка Трипковића, на чему им топло захваљујем — писац.

Résumé

PROFESSEUR VICKO TRIPKOVIĆ

(A l'occasion du centième anniversaire de sa naissance)

Ignjatije ZLOKOVIĆ

Il tire son origine d'une célèbre famille de marins de Dobrota dans les Bouches de Kotor qui a donné à son pays plusieurs combattants pour la liberté pendant la domination autrichienne et venisienne.

Né à Dobrota en 1870 le prof. Vicko Tripković a été un partisan très digne des traditions combattives de sa famille. Il est distingué comme pédagogue (il était professeur de mathématique) ensuite comme homme de lettres et patriote. En raison de son attitude sans compromis il a été souvent déplacé. Il a fini sa carrière de professeur comme directeur du lycée de Kotor (de 1921 à 1924).

Il est mort à Zagreb en 1938.

Comme professeur à Mostar (de 1897 à 1899) il a collaboré avec le groupe d'écrivains qui s'étaient réuni autour de Ćorović, Šantić et Dučić. Malheureusement très peu de temps car il a été obligé de quitter la ville à cause d'une situation politique très difficile.

Son style est beau, sa connaissance de langue excellente. Son oeuvre littéraire est le reflet de lui-même. Il n'a pas d'ambition littéraire. Il écrit parce qu'il se croit obligé étant intellectuel et fils du pays qui garde sa riche tradition culturelle. Dans son oeuvre il glorifie les Bouches de Kotor, son pays et ses insurrections pour la liberté.

Ses principales oeuvres sont: «De la Décadence» — publiée à Split en 1903, «De la Renaissance» — à Dubrovnik en 1904, «Des Bouches de Kotor» — à Split en 1903, «Croquis sur les Bouches de Kotor» — publiés à Herceg-Novi en 1922, «Le petit guide dans Kotor» publié à Kotor en 1925.